

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МУКАЧІВСЬКА МІСЬКА РАДА
МАЛОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВІТОЛЬДА
ПЛЕЦЬКОГО В М. ОСВЕНЦІМ (ПОЛЬЩА)
ПОМОРСЬКА АКАДЕМІЯ У СЛУПСЬКУ (ПОЛЬЩА)**

**СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ НАУКИ Й ОСВІТИ
В УМОВАХ ПОГЛИБЛЕННЯ
ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

**Збірник тез доповідей за матеріалами
II Міжнародної науково-практичної конференції**

**Мукачево
12-13 травня 2022 року**

УДК [005.332.2:001:378]:339.92(477:4)(043.2)

*Рекомендовано до поширення через мережу Інтернет
вченою радою Мукачівського державного університету
(протокол № 18 від «10» травня 2022 р.)*

С 91

Сучасні тенденції розвитку науки й освіти в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів : збірник тез доповідей за матеріалами II Міжнародної науково-практичної конференції (12-13 травня 2022 р., м. Мукачево). Мукачево : Вид-во МДУ, 2022. 495 с.

У збірнику представлено тези доповідей за матеріалами II Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні тенденції розвитку науки й освіти в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів». Учасниками конференції розглянуто проблеми та перспективи розвитку педагогічної освіти, психолого-педагогічні аспекти індивідуальної траєкторії професійного становлення особистості, сучасні орієнтири розвитку економіки, управління та інженерії, актуальні проблеми менеджменту, туризму, розвитку індустрії гостинності та збереження історико-культурної спадщини, тенденції розвитку сучасного суспільно-політичного та культурно-мистецького простору.

Видання розраховане на науковців, педагогів, викладачів, аспірантів та студентів, які займаються науково-дослідною роботою.

Редакційна колегія:

Щербан Т.Д. – д-р психол. наук, професор (голова);

Гоблик В.В. – д-р екон. наук, професор;

Кобаль В.І. – канд. пед. наук, доцент;

Пігош В.А. – канд. екон. наук, доцент;

Максютова О.В. – провідний фахівець ВНТД.

Відповідальність за достовірність фактів, власних імен, цитат, цифр та інших відомостей несуть автори публікації.

ЧЕКАН О. І. Теоретико-методологічні аспекти освітнього процесу сучасного дошкільника з ООП	211
ЧЕКАН О. І., ДОЧИНЕЦЬ Г. Д., ВОВЧОК В. М. Ігрова діяльність як чинник розвитку зв'язного мовлення дітей із ЗНМ	213
ЧЕКАН О. І., ЛУКАЧИНА Л. В., ЧУБИРКО К. Я. Наукові підходи щодо розвитку ігрової діяльності у дитини- дошкільника, що має ООП	215
ЧЕКАН О. І., МАРКУСЬ Ю. М., МАТЬОЛА І. В. Особливості пізнавальної діяльності дітей з ООП	216
ЧЕРЕПАНЯ М.Т. Соціальні інституції Закарпаття першої половини ХХ століття	218
ЧЕРЕПАНЯ Н.І., МАТЕНЬКО Д. Театралізована діяльність у ЗДО як засіб музично-естетичного розвитку дітей	220
ЧЕРЕПАНЯ Н.І., ЧЕХ Н. Особливості формування соціально-моральної особистості в умовах співпраці закладу дошкільної освіти і сім'ї	222
ЧОВРІЙ С. Ю. Актуалізація ретродосвіду присвоєння кваліфікації вчителям початкових шкіл на Закарпатті (друга половина ХІХ – 40-і роки ХХ століття)	224
ШВАРДАК М.В. Особливості прийняття управлінських рішень керівником закладу освіти	226
ШВАРДАК М. В., ГИЧКА Т. І. Якість освіти: суть поняття та особливості оцінювання	227
ШКРІБА С. Стежками дитинства Івана Ющука	229
ШУТІЙ М.В., КУЗЬМА-КАЧУР М.І. Використання методів проблемного навчання на уроках у початковій школі	231

РОЗДІЛ 2. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ТРАЄКТОРІЇ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ

БАРЧІЙ М.С., ВОРОНОВА О.Ю. Психологічні аспекти дистанційного навчання в сучасних умовах.....	234
БОБИРЕВА О.С. Концептуальний, змістовий та процесуальний рівень розробки інтерактивних технологій під час формування фахової компетентності у майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.....	236
БРЕЦКО І. І., ВАРГА В.С., БУЧМЕЙ І.І. Психологічні особливості становлення емоційної компетентності студентів.....	238
ВАРГА В.-Д.М., БАРНА Х.В. Характеристика рівнів загального недорозвинення мовлення.....	240
ВАРГА В.С., БУЧМЕЙ І.І., КИСЛЯК Н.С. Психологічні особливості старшого шкільного віку.....	241
ВЛАСЮК С.І., ЧЕРЕПАНЯ Н.І. Фактори впливу на формування психофізичного здоров'я дітей дошкільного віку.....	243
ГАВРИШКО С.Г., ІЛЬКАНИЧ Н. М. Особливості мотивації учнів початкової школи до занять фізичними вправами.....	245
ГАРАПКО В. І. Роль групової роботи у навчанні писемного мовлення англійською мовою старшокласників.....	247
HERSTSOVSKA N., HUDACHEK V. Components of the content of lexical competence.....	249
ГЛАГОЛА Є., ТЕЛИЧКО Н. Комунікативний підхід як основа методики формування англомовної комунікативної компетентності учнів старшої школи.....	250
ДЕЯК В.В., ІВАНОВА В.В. Психолого-педагогічні засади словесної творчості дітей дошкільного віку.....	252

рівень ерудиції стали фундаментальними рисами в характері майбутнього лінгводидактика. Добрий приклад батьків, мальовнича природа рідного Полісся, цікавість до літератури позитивно вплинули на майбутнього науковця. Вони розвинули любов до рідного українського слова, назавжди закарбували в душі І. Ющука зразки гуманістичних форм поведінки й стали правильним дороговказом у майбутнє життя.

Література

1. Атестат І. Ющука про повну загальну середню освіту. № 215017. 30.06. 1951. Архів Львівського національного ун-ту ім. І. Франка. Арх.115. 2 арк. Оригінал. Машинопис.
2. Куровський Д. М. Успіхи перші, радісні. *Устилузька правда* (фрагмент газети). 1950. № 43 (464). Особистий архів І Ющука. Зберігається в родині науковця.
3. Павличко Д. В. Іван Ющук. *Літературна Україна*. 2018. № 45–46. С. 6–7.
4. Павличко Д. В. Спогади. У 6 томах. Том 5. К.: Ярославів Вал, 2019. 712 с.
5. Ющук І. П. Ющук Іван Пилипович: інтерв'ю з І. Ющуком. *Спадщина України*. 09.10. 2018. С. 1–9. URL: <https://spadshina.com/programs/tvortsi-respubliki-ukrayini.100-rokiv-derzhavnosti/ushchuk-ivan-pilipovich/>. (дата звернення: 03.05.2022).

УДК 373.3.091.3

ШУТІЙ М.В., КУЗЬМА-КАЧУРМ.І.
Мукачівський державний університет

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДІВ ПРОБЛЕМНОГО НАВЧАННЯ НА УРОКАХ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Організація проблемного навчання сприяє створенню сприятливих умов для формування таких якостей особистості, як пізнавальний інтерес, розумова активність і самостійність. Проблема – складне питання, що потребує розв'язання, це суперечність, усвідомлення якої учнями зумовлює виникнення у них потреби відкривати нові знання, способи, умови виконання дії і спонукає до діяльності [1, с. 72].

Значний внесок у розвиток теорії та методики проблемного навчання зробили такі вчені у галузі педагогіки і психології: А. Алексюк, Н. Буринська, С. Максименко, Л. Момот, В. Паламарчук, О. Пометун, А. Сиротенко, О. Стадник та ін. Вони обґрунтовували проблемність у навчанні та дидактичні основи формування мислення учнів, розглядали питання проблемного підходу до навчання, розробляли творчорозвивальні технології та започаткували проблемно-пошукові методи у процесі викладання навчальних предметів.

У дидактиці проблеми класифікують за галуззю і місцем виникнення, за роллю в пізнавальному процесі, за способом їх вирішення. За галуззю і місцем виникнення Є. Ковалевська розрізняє такі навчальні проблеми [2]:

1) предметні (виникають в межах одного предмета і розв'язуються засобами і методами цього предмета);

2) міжпредметні (виникають у навчальному процесі в результаті міжпредметних зв'язків і зв'язку навчання з життям; вирішуються методами різних предметів);

3) урочні (умовно їх можна назвати навчальними, виникають безпосередньо під час заняття; вирішуються колективно або індивідуально під керівництвом викладача);

4) позаурочні (виникають у процесі виконання домашніх завдань, у позакласній роботі, в життєвому досвіді студентів; вирішуються переважно індивідуально, в окремих випадках – у групі, в колективі).

Водночас, А. Матюшкін залежно від ролі в навчальному процесі проблеми поділяє на [3]:

1) основні (на початку заняття викладач ставить основну проблему (тему), яка активізує пізнавальну діяльність здобувачів щодо всього матеріалу заняття. Нерідко це єдина проблема, розв'язання якої забезпечує успішне вивчення всієї теми);

2) допоміжні (основна проблема інколи непосильна для самостійного розв'язання, тому викладач ділить матеріал на частини і ставить допоміжні проблеми. Це дає змогу не лише поетапно вирішувати проблему, а й формує самостійність).

Щодо способів розв'язання науковці виділяють такі проблеми [4]:

1) фронтальна – проблема, яку ставлять перед усією групою здобувачів і вирішують зусиллями всіх;

2) групова – вирішується окремою групою. Групи можуть розв'язувати одну загальну або кожна свою окрему проблему;

3) індивідуальна – проблема, яку ставить сам здобувач або викладач, але, як правило, вирішує самостійно.

В організації проблемного навчання велике значення має підбір методів. Інтерес викликають методи проблемного навчання, які запропонував М. Махмутов, в основі них лежить спосіб подання навчального матеріалу і ступінь активності учнів. Це шість методів: метод монологічного викладу, метод міркування, діалогічний метод викладу, евристичний метод навчання, дослідницький метод і метод програмованих завдань [5].

Монологічний метод – це незначна зміна традиційного методу навчання. Він використовується для того, щоб передати значний обсяг інформації, а сам навчальний матеріал при цьому не змінюється. Форма викладу – розповідь, лекція.

Метод міркування – до монологу учителя додаються елементи міркування. Вчитель, визначаючи наявність проблемних ситуацій, показує, як висувалися різні гіпотези при вивченні тієї чи іншої проблеми. Педагог, користуючись цим методом, демонструє історичний і логічний шлях наукового пізнання, «примушуючи учнів стежити за діалектичним рухом думки до істини». Форма викладу – бесіда, лекція.

Діалогічний метод за своєю структурою подібний до методу міркувань, проте передбачає побудову запитань. Замість питань, на які вчитель самостійно дає відповіді, задаються інформаційні питання, і до обговорення активно залучаються учні. Учні беруть участь у постановці проблеми, висувують припущення, намагаються самостійно довести свої гіпотези, створюється для

учнів можливість реалізувати свою пошукову активність, за рахунок чого підвищується їх мотивація, успішніше засвоюються знання. Основні форми викладання – пошукова бесіда, розповідь.

Евристичний метод навчання полягає в тому, що навчальний матеріал, маючи ту ж послідовність, що і в діалогічному методі, розділяється на окремі елементи, в яких учитель додатково ставить пізнавальні завдання, які вирішуються безпосередньо учнями. Навчальний процес здійснюється під керівництвом педагога: вчитель ставить проблеми, які слід вирішити, констатує правильність тих чи інших висновків, які вже на подальших етапах є підставою для самостійної діяльності учнів. Формою реалізації даного методу є поєднання евристичної бесіди з вирішенням проблемних задач.

При застосуванні *дослідницького методу* дії учнів набувають більш самостійного характеру, вони додатково навчаються не тільки вирішувати проблему, а й стають здатними її виділити, усвідомити, сформулювати, що є більш цінним для розвитку особи і формування наукового підходу мислення. Форма реалізації – досліди, експерименти, моделювання.

Метод програмованих дій або програмованих завдань. Використовуючи даний метод, педагог здійснює розробку цілої системи програмованих завдань, в якій кожне завдання складається з окремих елементів. Ці елементи містять частину досліджуваного матеріалу або певний напрям, у рамках якого учень самостійно ставить і вирішує відповідні проблеми, регулює проблемні ситуації. Після вивчення одного елементу учень, зробивши самостійно відповідні висновки, переходить до наступного, причому доступність наступного етапу визначається правильністю висновків, зроблених на попередньому.

Таким чином, застосування методів проблемного навчання сприятиме розвитку високої самостійності здобувачів початкової освіти, формуванню в них пізнавального інтересу або особистісної мотивації; розвиток розумових здібностей.

Література

1. Кузьма-Качур М.І. Проблема ситуація як умова активізації розумової діяльності на уроках природознавства. *Наука майбутнього: збірник наукових праць студентів, аспірантів та молодих вчених*. Мукачево: РВВ МДУ, 2018. Вип. 2(2). С. 71 – 75.

2. Ковалевская Е. У. Генезис і сучасний стан проблемного навчання: UR: <https://www.dissercat.com/content/genezis-i-sovremennoe-sostoyanie-problemnogo-obucheniya-obshchepedagogicheskii-analiz-primen>

3. Матюшкин А. М. Проблемні ситуації у мисленні і навчанні UR: http://ni.biz.ua/18/18_6/18_6283_a-m-matyushkin-teoreticheskie-voprosi-problemnogo-obucheniya.html

4. Бутиріна М.В. Аналіз особливостей впровадження проблемно-орієнтованого навчання на заняттях з дисциплін охорони праці та безпеки життєдіяльності. *Молодий вчений*. 2017. № 9. С. 315-319.

5. Махмутов М. И. Организация проблемного обучения в школе. М.: Просвещение, 1977. С. 211.